

Farkındalık Seminerlerinin Okula Devam Etmeyen/Az Devam Eden Kız Öğrencilerin ve Velilerinin Tutumlarına Etkisi

Selçuk Ilgaz*, Yılmaz Keskin**

Makale Geliş Tarihi:04/06/2017

Makale Kabul Tarihi:16/06/2017

Öz

Avrupa Birliği ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından desteklenen bu çalışmada, Erzurum ili Palandöken, Yakutiye ve Aziziye ilçelerinde özellikle orta son sınıfta okula devam etmeyen/edemeyen ya da az devam eden kız öğrencilerin belirlenmesi, farkındalık seminerleri yoluyla kız öğrenciler ile velilerin olumlu tutum geliştirmelerinin sağlanması ve okula devam oranlarının artırılması amaçlanmıştır. Deneysel yöntemin kontrol grupsuz ön test- son test yarı deneysel modelinin tercih edildiği çalışmada veriler tutum ölçeği ile toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 150 kız öğrenci ile 200 veli oluşturmaktadır. Ön test yoluyla elde edilen veriler eşleştirilmiş örneklem t-testi ile analiz edilmiştir. Analiz işlemleri sonucunda ebeveynlerin yanlış bilinen inanışlar ve kültürel sebeplerle çocuklarını okula göndermedikleri bulgusu elde edilmiştir. Farkındalık seminerlerinden sonra ebeveynler ile kız çocuklarına son test uygulanmıştır. Farkındalık seminerlerinin ebeveynler ile kız çocuklarının okula devam konusundaki tutumlarına etkisinin olup olmadığını tespit etmek amacıyla ön test ve son test sonuçları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonunda farkındalık seminerlerinin ebeveynler ile kız çocuklarının okula devam etme hakkındaki tutum ve düşüncelerini anlamlı bir şekilde farklılaştırdığı bulgusu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Farkındalık, Kız çocukları, Seminer, Tutum

The Effects of the Awareness Raising Seminars on the Attitudes of the Parents and the Girls Who Dropped Out or Don't Go to School Regularly

Abstract

In this study funded by the European Union and the Ministry of Labour and Social Security, it was aimed to determine the girls who drop out the school, who can't or do not go to school regularly especially in the last grade of the secondary school in Palandöken, Yakutiye, and Aziziye Districts of Erzurum, to help these girls and their parents develop positive attitudes through the awareness raising seminars, and to increase the rate of school attendance. In the research in which the one group pretest and posttest quasi-experimental design was used, the data were collected with an attitude scale. The sample of the study consists of 150 girl students and 200 parents. The data collected through the pretest were analyzed using the paired sample t-test. At the end of the analysis, it was found out that parents do not send their daughters to school because of their religious misbeliefs and cultural factors. After the awareness raising seminars the girls and their parents were given a posttest. The pre- and posttest results were compared to determine whether the awareness raising seminars had effects on attitudes of the girls and the parents

* Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Erzurum, Türkiye, ilgaz@atauni.edu.tr

** Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Erzurum, Türkiye, yilmazkskn@gmail.com

towards going to school. At the end of the study, it was explored that the awareness raising seminars changed the attitudes and opinions of girls and their parents about schooling to the better to a significant level.

Keywords: Education, Awareness, Girls, Seminar, Attitude

Giriş

Toplumlar var olmaya başlamalarından beri kendilerine çeşitli kurumlar oluşturmaya başlamışlardır. Böylece toplumlar ana gruplardan ve kurumlardan oluşan bileşik yapılar haline gelmişlerdir (Bottomore, 1998). Bu bileşik yapılardan birisi de ailedir. Aile toplumları oluşturan en küçük sosyal yapı olmakla birlikte eğitimin de başladığı ilk yerdir. Çünkü aile bireye ilk olarak duygu ve düşüncelerini, davranışlarını ve sosyal eğitimini kazandırır. Ailede kazanılan bu özellikler bireyin okul hayatına da yön verir. Bireylerin ailede ve okulda aldıkları eğitim, aynı zamanda devletlerin gelişimi ve kalkınması için de önem arz etmektedir. Bu durumun farkında olan dünya ülkeleri, hızlı bir kalkınma ve gelişme için eğitim üzerinde çeşitli düzenlemelere gitmiştir.

1950 yılında imzalanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ikinci maddesinde “kimse eğitim ve öğretim hakkından mahrum edilemez...”(Alpkaya ve diğerleri, 2000) denilmiştir. Ayrıca 20 Kasım 1959 tarihinde kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi’nde, eğitim hakkı ve eşitlikle ilgili olarak iki madde kabul edilmiştir (Akyüz, 2000). Tüm dünya ülkeleri, eğitimin ülkelerin kalkınması ve gelişmesi için önemli bir rol üstlendiği ve günün şartlarına göre geliştirilmesi gerektiğinin farkına varmıştır. Ülkemizin tarihinde de bunun açık örnekleri görülebilmektedir. Mustafa Kemal Atatürk birçok konuda olduğu gibi eğitim üzerine de eğilmiş ve var olan birçok problemin eğitim yoluyla çözülebileceğinin farkına varmıştır. (Akyüz, 1993; Doğramacı, 1995; Kırkpınar, 2001). Çünkü Osmanlı Devleti döneminde, kadınlara sosyal hayatta bir takım sınırlamalar getirilmiştir (İnan, 1968). Bu yüzden Cumhuriyetle birlikte dönemin gereklerine uygun bir eğitim felsefesi ve politikası belirlenmiş ve bu konuda çok ciddi adımlar atılmıştır. Kız çocuklarının eğitimi ile ilgili yasal yaptırımlar getirilerek, daha sonra getirilecek olan Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirisi’nde yer alacak eşitlik ilkelerinde olduğu gibi, tüm yeniliklerden kız çocuklarının da eşit olarak yararlanması amaçlanmıştır (Kırkpınar, 2001; Göksel, 1984). Çünkü toplumun her kesiminden ülkenin geleceğine yön verebilecek kişiler çıkabilirdi ve bu eşitliğin mutlaka sağlanması gerekliydi (Erkal, 1984).

Cumhuriyetin ilk yıllarından sonra da bu konu üzerinde çeşitli yaptırımlar getirilmiştir. Örneğin 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa “eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır” maddesi eklenmiştir. Ancak eğitimde eşitlik problemi geçmişte var olduğu gibi bugün de tam olarak çözülememiştir (Kemerlioğlu, 1996). Günümüzde eğitimin içerisinde kadın sorununun varlığı yadsınamaz bir gerçekliktir (Otaran ve diğerleri, 2000). Bunun için sadece devletin

yaptırımları değil aynı zamanda biz eğitimcilerin de ellerinden geleni yapması gerekmektedir. Yalnızca okur-yazar sayısını arttırmak çözüm olamamaktadır. Bunun yanında kendine güvenen, ekonomik bağımsızlığını kazanabilecek ve girişimcilik özelliklerini arttırmış bireylerin yetiştirilmesine önem verilmesi gerekir (Özden, 2002).

Bu bağlamda okula devam etmeyen ya da az devam eden kız çocuklarının ailelerine ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Kız çocuklarının okula devam etmeme/edememe ile ebeveynlerin çocuklarını okula göndermeme/gönderememe sebepleri tespit edilmiş, gerçekleştirilen farkındalık seminerleri ile ebeveynler ve çocukların okula devam etme konusunda olumlu tutum geliştirmeleri amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda Farkındalık Seminerlerinin Okula Devam Etmeyen/Az Devam Eden Kız Öğrencilerin ve Velilerinin Tutumlarına Etkisi var mıdır? Temel problemi çerçevesinde aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır

1. Farkındalık seminerlerinin, kız çocuklarının okula devam etmelerine ilişkin annelerin tutumlarına etkisi var mıdır?
2. Farkındalık seminerlerinin, kız çocuklarının okula devam etmelerine ilişkin babaların tutumlarına etkisi var mıdır?
3. Farkındalık seminerlerinin, kız çocuklarının okula devam etmelerine ilişkin tutumlarına etkisi var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Farkındalık Seminerlerinin Okula Devam Etmeyen/Az Devam Eden Kız Öğrencilerin ve Velilerinin Tutumlarına Etkisinin olup olmadığını tespit etmektir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma; 2015-2016 eğitim öğretim yılı ile, Erzurum ili Yakutiye, Palandöken ve Aziziye ilçelerinde bulunan ve okula hiç devam etmeyen yada az devam eden 150 kız öğrenci ve araştırmaya katılmayı kabul eden velilerle sınırlıdır

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada deneysel yöntemin kontrol grupsuz ön test- son test yarı deneysel modeli tercih edilmiştir. Deneysel modellerde kullanılan ön test ve son testlerde, deney öncesinde ve deney sonrasında benzerlik ve farklılıklar incelenir. Ön test verilerine göre farklılıkların az olması, son test verilerinin doğru değerlendirilebilmesi

için de ayrı bir önem arz etmektedir. Bu sayede çalışmanın sonuçları ile ilgili doğru veriler elde edilebilir (Karasar, 2012).

Çalışma grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Erzurum ili Palandöken, Yakutiye ve Aziziye ilçelerinde özellikle orta son sınıfta okula devam etmeyen/edemeyen ya da az devam eden 150 kız öğrenci ve araştırmaya katılmayı kabul eden veliler oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan kız öğrencilerin 31'i (%20.7) 6-12 yaşında, 87'si (%58) 13-15 yaşında ve 32'si (%21.3) 16 ve üzeri yaşıdadır. Annelerin ise 2'si (%1.3) 20-29 yaşında, 72'si (%48) 30-39 yaşında, 47'si (%31.3) 40-49 yaşında, 29'u (%19.3) ise 50-59 yaşındadır. Ayrıca annelerin 49'u (%32.7) okur-yazar değil, 32'si (%21.3) okur-yazar ancak herhangi bir diploma sahibi değil, 65'i (%43.3) ilkokul mezunu, 4'ü (%2.7) ortaokul mezunudur. Çalışma gurubunda lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip anne bulunmamaktadır. Çocuk sayıları bakımında ise annelerin 8'i (%5.3) 1-2 çocuk, 73'ü (%48.7) 3-4 çocuk, 48'i (%32) 5-6 çocuk, 21'i (%14) ise 7-8 çocuk sahibidir. Babaların 10'u (%20) 30-39 yaşında, 22'si (%44) 40-49 yaşında, 10'u (%20) 50-59 yaşında, 8'i (%16) ise 60-69 yaşındadır. Ayrıca babaların 4'ü (%8) okur-yazar değil, 45'i (%90) ilkokul mezunu, 1'i (%2) ise ortaokul mezunudur. Annelerde olduğu gibi babalarda da lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip olan yoktur.

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanması amacıyla Dilli (2006) ve Çağlayan (2012) tarafından geliştirilen ve geçerliliği ve güvenilirliği daha önce test edilmiş, kız çocuklarına ve velilerine yönelik ölçekler kullanılmıştır. Dilli (2006) tarafından geliştirilen, hem babalara hem de kız çocuklarına uygulanan görüşme cetvelin de iki bölüm bulunmaktadır. Kız çocuklarına uygulanan görüşme cetvelinin birinci bölümü, kişisel bilgilere yönelik toplam sekiz maddeden; ikinci bölüm, kız çocuğunun okula gitmeme nedenlerini belirlemeye yönelik otuz iki maddeden oluşmaktadır. Babalara uygulanan görüşme cetvelinde birinci bölüm, kişisel bilgilere yönelik toplam beş maddeyi; ikinci bölüm kız çocuğunun okula gitmeme nedenlerini belirlemeye yönelik otuz üç maddeyi içermektedir. Veli ve kız çocuklarının anlayabilmesi için maddeler evet, kısmen, hayır olmak üzere üçlü derecelendirme biçiminde hazırlanmıştır. bu ölçeğin alt boyutları ailesel, çevresel ve ekonomik nedenler, okul ve öğretmenden kaynaklanan nedenler, okula ilişkin düşünce, fikir, önyargı, inanç ve tutumlar, M.E.B. çalışmalarına, ve projelere ilişkin görüşleri olmak üzere dört grupta toplanmıştır.

Çağlayan tarafından geliştirilen ölçeğin birinci bölümünde; anne ve baba yaşı, çocuk sayısı, velilerin öğrenim durumu ve iş durumları gibi genel bilgileri belirlemeyi amaçlayan sorular yer almaktadır. İkinci bölümde; 3'lü Likert tipi oluşturulmuş katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum şeklinde cevaplandırılacak 47

ifade yer almaktadır. Bu ölçek bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır.

Araştırma Prosedürü

Okulları ziyaret ve okula devam etmeyen kız çocuklarının tespiti ve adreslerinin alınması ilk aşama olarak verilebilir. Çalışmanın ikinci aşamasında aileler ziyaret edilmiştir. Ebeveynler ile kız çocukları çalışma kapsamında yürütülecek olan farkındalık seminerlerine katılmaya davet edilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden ebeveynlerin çocuklarını okula göndermeme/gönderememe ve çocukların okula devam etmeme/edememe sebeplerini tespit etmek amacıyla ön test uygulanmıştır. Çalışmanın üçüncü aşamasını alanında uzman eğitimciler tarafından verilen farkındalık seminerleri oluşturmaktadır. Kız öğrenciler ve ailelerine verilen 20 seminerin konuları, farkındalık oluşturmak amacıyla özenle seçilmiştir (bkz. Ek 1). Son aşamada eğitim seminerlerinin aileler ve kız çocukları üzerinde etkili olup olmadığı aynı anketin (son test) tekrar uygulanması ile ölçülmüştür.

Bulgular ve Yorum

Kız Çocuklarının Okula Devamlarına Yönelik Annelerin Tutumlarına İlişkin Bulgular

Annelerin kız çocuklarının okula devam etmesine yönelik görüşlerinde değişiklik olup olmadığını belirleyebilmek için seminerler başlamadan önce ve seminer sonunda uygulanan anketten elde edilen veriler eşleştirilmiş örneklem t-testine tabi tutulmuş ve sonuçlar tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.
Annelerin Kız Çocuklarının Okula Devamına Yönelik Görüşlerine İlişkin Eşleştirilmiş T-Testi Sonuçları

	Test	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Bilişsel Tutum	Öntest	150	19.23	1.86	149	5.586	,000
	Sontest		20.88	4.33			
Duyuşsal Tutum	Öntest	150	18.73	1.56	149	38.441	,000
	Sontest		27.95	3.84			
Davranışsal Tutum	Öntest	150	22.11	2.69	149	25.982	,000
	Sontest		39.13	10.06			
Toplam	Öntest	150	60.07	4.78	149	34.483	,000
	Sontest		98.47	17.74			

Tablo 1 incelendiğinde annelerin çocuklarını okula göndermeye yönelik sontest puan ortalamalarının hem bilişsel, hem duyuşsal ve davranışsal tutum boyutlarında hem de anketin toplam puanında öntest puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur ($p < ,05$). Bu sonuçlar annelerin yapılan çalışma sonucunda çocuklarını okula gönderme eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Boyutlar bazında değerlendirildiğinde ise öntest-sontest aritmetik ortalamaları arasında en az değişimin bilişsel tutum boyutunda, en çok değişimin ise davranışsal tutum boyutunda olduğu görülmektedir. Bu davranışsal değişiklik ise, annelerin kız çocuklarının okula devamını sağlayabilmek için gerekli çabayı ortaya koyacaklarını göstermektedir.

Kız Çocuklarının Okula Devamlarına Yönelik babaların Tutumlarına İlişkin Bulgular

Okula devam etmeyen yada az devam eden kız çocuklarının babalarına uygulanan, okula göndermeme nedenlerine yönelik seminerler öncesi ve sonrası uygulanan öntest-sontest sonuçlarına uygulanan eşleştirilmiş örneklem t-testi sonuçları tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.
Babaların Kız Çocuklarını Okula Göndermeme Nedenlerine İlişkin Eşleştirilmiş Örneklem T-Testi Sonuçları

	Test	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenler	Öntest	50	14,24	1,58	49	13,939	,000
	Sontest		11,58	,49			
Okul ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	Öntest	50	7,40	1,86	49	5,315	,000
	Sontest		6,70	,93			
Okula ilişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlar	Öntest	50	13,08	4,31	49	5,813	,000
	Sontest		10,24	1,00			
M.E.B Çalışmalarına, ve Projelere ilişkin Görüşleri	Öntest	50	16,72	2,91	49	22,596	,000
	Sontest		9,02	,89			
Toplam	Öntest	50	51,44	5,16	49	25,421	,000
	Sontest		37,54	1,75			

Tablo 2 incelendiğinde babaların çocuklarını okula göndermeme nedenlerine yönelik öntest toplam puanları hem Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenler, Okul

ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler, Okula ilişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlar, M.E.B Çalışmalarına, Projelere ilişkin görüşleri boyutlarında hem de anketin toplam puanında sontest puanlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum tüm boyutlarda ve anket genelinde istatistiksel olarak da anlamlıdır ($p < ,05$). Bu sonuçlar, babaların yapılan çalışma sonucunda çocuklarını okula göndermeye yönelik kaygılarının azaldığını göstermektedir. Ayrıca boyutlar bazında bakıldığında da öntest-sontest aritmetik ortalamaları arasında en az değişimin Okul ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler boyutunda, en çok değişimin ise M.E.B Çalışmalarına, Projelere ilişkin görüşler boyutunda olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar verilen seminer eğitimleri sonrasında kaygılarının azalmasına bağlı olarak kız çocuklarını okula gönderme eğilimlerinin arttığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca yapılan çalışmalar sonucunda babaların, MEB çalışmaları ve projeleri hakkındaki bilgi düzeyleri önemli ölçüde artırılmıştır.

Okula Devam Etmeyen ya da Az Devam Eden Kız Çocuklarının Devam Etmeme Nedenlerine Yönelik Bulgular

Okula devam etmeyen yada az devam eden kız çocuklarının okula devam etmeme nedenlerine yönelik seminerler öncesi ve sonrası uygulanan öntest-sontest sonuçlarına uygulanan eşleştirilmiş örneklem t-testi sonuçları tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3.

Kız Çocuklarının Okula Devam Etmeme Nedenlerine İlişkin Eşleştirilmiş Örneklem T-Testi Sonuçları

	Test	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenler	Öntest	150	12.04	1.98	149	11.334	,000
	Sontest		10.71	.90			
Okul ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler	Öntest	150	9.47	2.56	149	6.918	,000
	Sontest		8.35	.79			
Okula ilişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlar	Öntest	150	10.67	2.01	149	9.844	,000
	Sontest		9.62	.80			
M.E.B Çalışmalarına, ve Projelere ilişkin Görüşleri	Öntest	150	9.94	2.00	149	15.897	,000
	Sontest		7.58	.65			
Toplam	Öntest	150	42.11	5.63	149	19.054	,000
	Sontest		36.25	2.24			

Tablo 3 incelendiğinde kız çocuklarının okula gitmeme nedenlerine yönelik öntest toplam puanları hem Ailesel, Çevresel ve Ekonomik Nedenler, Okul ve Öğretmenden Kaynaklanan Nedenler, Okula ilişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlar, M.E.B Çalışmalarına, ve Projelere ilişkin Görüşleri boyutlarında hem

de anketin toplam puanında son test puanlarından daha yüksektir. Bu durum bütün boyutlar ve anket genelinde istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur($p < ,05$). Bu sonuçlar kız çocuklarının yapılan çalışma sonucunda okula gitmeye yönelik kaygılarının azaldığını göstermektedir. Öntest-sontest aritmetik ortalamaları arasındaki farklara bakıldığında ise en az değişimin Okula ilişkin Düşünce, Fikir, Önyargı, İnanç ve Tutumlar boyutunda, en çok değişimin ise M.E.B Çalışmalarına, ve Projelere ilişkin Görüşleri boyutunda olduğu görülmektedir. Bu durum yapılan çalışmanın öğrencilerin okula devam eğilimlerini arttırdığını göstermekte, özellikle de MEB çalışmaları ve projelerine ilişkin bilgi düzeylerini arttırdığını ortaya koymaktadır.

Kız Çocuklarının Okula Devam Etme Eğilimlerine Yönelik Bulgular

Okula devam etmeyen ya da az devam eden kız öğrencilere seminerler sonunda okula devam etmeyi düşünüp düşünmedikleri sorulmuş ve alınan cevapların yüzde (%) ve frekans (f) dağılımları tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4.

Kız Çocuklarının Okula Devam Eğilimleri

	f	%
Evet, devam edeceğim	90	60
Ailem karar verir	26	17,3
Hayır, devam etmeyeceğim	34	22,7
TOPLAM	150	100

Tablo 4 incelendiğinde kız çocuklarının 90’ı (%60) okula devam etmeyi düşündüğünü, 26’sı (17,3) bu kararı ailesinin verebileceğini, 34’ü (22,7) ise okula devam etmeyi düşünmediğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu sonuçlar okula devam etmeyen ya da az devam eden kız çocuklarından en az %60’ının fikrinin okula devam konusunda olumlu yönde değiştiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca 26 kız çocuğu ise özellikle ailenin ekonomik durumunu gerekçe göstererek bu konudaki kararın ailesinin verebileceğini ifade etmişlerdir. Ancak yapılan çalışmalar neticesinde kız çocuklarının %22,7’sinin okula devam konusundaki düşüncelerini değiştirmek mümkün olmamıştır. Okula devam etmeyi düşünmeyen öğrencilerden bazılarının devam etmemeyi düşünme nedenleri aşağıda birebir alıntı yoluyla verilmiştir;

- ✓ “Maddi durumumuz iyi olmadığından okulda arkadaşlarım arasında kendimi kötü hissediyorum”
- ✓ “Annem dışarı çıktığında kardeşime bakmam gerekiyor”
- ✓ “Babam beyin kanaması geçirdi, annem temizliğe gidiyor, kardeşime ben bakıyorum”
- ✓ “Kuran kurslarının okullardan daha iyi olduğunu düşünüyorum”

- ✓ “Rahatsızım, annemin beni okula götürmesi zor, o yüzden gitmek istemiyorum”
- ✓ “Okula gitmek istemiyorum, öğretmenlerden dolayı”
- ✓ “Sadece kızların olduğu bir okul olursa devam edebilirim”
- ✓ “Sınıfta çok geri sevideyim gitmek istemiyorum”

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Farkındalık seminerlerinin okula devam etmeyen ya da az devam kız çocukları ve ebeveynlerinin okula devam etmeye ilişkin eğilimlerine etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, kız çocukları ve ebeveynlerin okula devam konusundaki eğilimlerinin olumlu yönde artırıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Seminerler sonrasında annelerin bu konudaki tutumları seminer öncesine göre daha olumludur. Özellikle de davranışsal tutumlarında önemli artış sağlanmıştır. Hem kız çocuklarının hem de babaların özellikle MEB çalışmaları ve projelerine yönelik bilgi düzeylerinde önemli artışlar sağlanmıştır. Babalar ve kız çocuklarındaki okula göndermeme ve devam etmeme nedenleri konusunda en az değişim ailesel, çevresel ve ekonomik nedenler ile okul ve öğretmen kaynaklı nedenler olmuştur.

Yapılan çalışma neticesinde kız çocuklarının okula devam etme eğilimleri %60 oranında artırılırken %17.3’ü bu kararı ailesinin verebileceğini, %22.7’si ise okula devam etmeyi düşünmediklerini beyan etmişlerdir. Kız çocukları maddi imkânsızlıklardan ve velileri okula gitmelerine izin vermediğinden dolayı okula gitmemektedir. Bunun yanında veliler için kız çocuklarının büyümesi (ergenlik çağına girmiş olması) okula göndermemeleri için bir nedendir. Elde edilen bu sonuç Yalın ve diğerlerinin 2005 yılında elde ettikleri bulgularla paralellik göstermektedir. Kız çocuklarının okuma-yazma öğrenmesi veliler için yeterli görülmekte ve daha fazla okula devam etmesine izin verilmemektedir. Erkek çocuklarına eğitim konusunda öncelik verilmekte, kız çocuklarının ise evde annelerine yardım etmeleri okula gitmelerinden daha önemli görülmektedir. Ayrıca okuyan erkek çocuklarının bile iş bulamaması kızların okula gönderilmesi noktasında velileri etkilemektedir. Kız çocukları okula gitmesi için kendisini destekleyen kimse olmadığından okula gidemediğini belirtirken bu düşüncenin sadece babadan değil çevreden de kaynaklandığı söylenebilir. Yapılan kampanyalardan ve projelerden kız çocuklarının ve velilerin haberdar oldukları görülmektedir. Okuldan, öğretmenden ve başarısızlıktan korkması, evlenince kocam bana bakar düşüncesi, okulda kendisine yakın arkadaş bulamaması, okula gitmek-okumak günahtır düşüncesi, annenin ve arkadaşlarının okula gitmemesi, okulun eve uzak olması, çeyiz yapması, öğretmenle anlaşamaması, okula başladıktan sonra alınma korkusu, gibi nedenler kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri arasında bulunmamaktadır. Kız çocuklarının okumasını gereksiz bulması, evlilik yasının yaklaşması, tarlada çalışması, her yıl öğretmenin değişmesi ve ilgilenmemesi, kızların okumasının günah olduğu

düşüncesi, aile büyüklerinin izin vermemesi, kız çocuğunun okula gitmek istememesi, okuduktan sonra yaşadığı koşulları beğenmemesi, yanlış arkadaşlıklar kurması ve erkeklerle yakınlaşması, öğretmenlerle anlaşamaması, okulda kayıt parası alınması, sınıfların karma olması, gibi nedenler velilerin kız çocuklarını okula göndermeme nedenleri arasında bulunmaktadır.

Kaynakça

- Akyüz, E. (2000). *Ulusal ve uluslararası hukukta çocuğun haklarının ve güvenliğinin korunması*. Ankara: MEB Yayınları.
- Akyüz, Y. (1993). *Türk eğitim tarihi (başlangıçtan 1933'e)*. (Dördüncü baskı). İstanbul: Kültür Koleji Yayınları 2.
- Alpkaya, G., Aybay, R., Balkır, Z. G., Bertay, F., Çavuşoğlu, N., Gülmez, M., ... Yüzbaşıoğlu, N. (2000) *İnsan hakları*. (Birinci baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bottomore, T.B. (1998). *Toplum bilim*. (Çev: Ünsal Oskay). (Besinci Basım) İstanbul: Der Yayınevi.
- Çağlayan, H. (2012). *Annelerin kız çocuklarının örgün eğitim yaşantılarına ilişkin tutumlarının incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Demirel, Ö. (1993). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Usem Yayınları, No:10
- Dilli, C. (2006). *Zorunlu eğitim çağında bulunan kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri (şırnak ili örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Doğramacı, E. (1995). *Atatürk ve kadın hakları. Atatürkçü düşünce el kitabı*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları. 295-301.
- Erkal, M.(1984). *Sosyal meselelerimiz ve sosyal değişme*. (Birinci Baskı). Ankara: Mayaş Yayınları.
- Göksel, B. (1984). Atatürk ve kadın hakları. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 1(1), 213-235.
- İnan, A. (1968). *Atatürk ve Türk kadın haklarının kazanılması*. Ankara: MEB Yayınları.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kemerlioğlu, E. (1996). *Toplumsal tabakalaşma ve hareketlilik*. İzmir: Saray Kitapçılık Basım Yayın Dağıtım ve Pazarlama.
- Kırkpınar, L. (2001). *Türkiye'de toplumsal değişme ve kadın*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Otaran, N., Sayın, A., Güven, F., Gürkaynak, İ., Kardam, N. & Atakul, S. (2003). *Kız çocuklarının okullaşması için yapabileceklerimiz var*. Ankara: UNICEF.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde dönüşüm-eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Yalın, A. ve Diğerleri (2005). *Haydi kızlar okula öğretmen el kitabı* (2.Baskı). Ankara: UNICEF

Ek 1.

Türk-İslam Tarihinde Kadının Yeri
İnsan Hakları ve Demokrasi
Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı ve Farkındalık
Çocuk Hakları
Kızların Eğitime İslam'ın Bakışı
Çocuk Gelinler ve Yaşanan Sorunlar
Kadına Şiddet ve Eğitimsizlik
Kadın ve Spor
Günümüz Dünyasında Kadın Girişimciliği ve Önemi
Meslek Liseleri ve İş İmkanları
Öğrenim görmekte olan kız öğrencilere devlet ve STK destekleri
Erzurum ilinde kadın eğitimi ve kalkınma ilişkisi
Ara Eleman İş Alanları ve Ara Eleman İş İmkanları
Meslek Tanıtımları
Farklı çalışma alanlarında başarı hikâyeleri
Farklı çalışma alanlarında başarı hikâyeleri
Yerel idareler ve sivil toplum kuruluşlarının meslek edindirme kursları
Meslek Tanıtımları
Meslek Tanıtımları
Kariyer Planlaması

Extended Abstract

The education individuals are given in the family and at school is very important for also the development and progress of countries. The countries that are aware of this make some regulations on education for a rapid development and progress. Clear examples of such regulations can be seen in the history of Turkey as well. Mustafa Kemal Atatürk focused on education as well as many other areas and realized that many of the problems can be solved through education (Akyüz, 1993: 298; Doğramacı, 1995: 295-301; Kırkpınar, 2001: 133-134).

Some measures were taken related to this issue after the first years of the republic, too. However, the problem of equality in education has not been solved as it wasn't in the past (Kemerlioğlu, 1996:106). The problem related to “women in education” is an undeniable reality.

The purpose of this study is to determine whether the awareness raising seminars have effects on the girls who drop out school or do not go to school regularly and their parents. In the study, one group pretest and posttest quasi-experimental design was preferred. The sample of the study consisted of 150 girl students who dropped out school, who can't or do not go to school regularly especially in the last grade of the secondary school in Palandöken, Yakutiye, and Aziziye Districts of Erzurum, and the parents who agreed to participate in the study. To collect the data, the scales

developed by Dilli (2006) and Çağlayan (2012) and validity and reliability analyses of which had been made before were given to girls and their parents.

Visiting the schools and getting information about the girls who don't go to school and their addresses was the first stage of the study. In the second stage, the parents were visited. The parents and girls were invited to attend the awareness raising seminars which would be held within the project. A pretest was conducted in order to identify the reasons why the parents who agreed to participate in the study can't or don't send their daughters to school and why girls can't or don't go to school. The third stage of the study consisted of the awareness raising seminars given by the educators who are expert in their fields of study. These seminars were the Role of Women in Turkish-Islamic History, Human Rights and Democracy, Social Gender Discrimination and Awareness, Child Rights, Approach of Islam to Education of Girls, Child Brides and Problems, Violence Against Women and Lack of Education, Women and Sport, Woman Entrepreneurship and Its Importance in Today's World, Vocational High Schools and Job Opportunities, Governmental and non-governmental organization supports to the girl students, The relationship between woman education and development in Erzurum, Working Areas for Intermediate Staff, Job Opportunities for Intermediate Staff, Introductions of Jobs, Success stories from different sector, Vocational courses by the local administrations and non-governmental organizations and Career planning

The topics of the 20 seminars given to the girl students and their parents were attentively selected in order to arouse awareness (see App. 1). At the last stage, whether the seminar had effects on the parents and their daughters was measured with the repetition of the pretest as the posttest.

The analysis of the data collected from mothers revealed that their tendency to send their daughters to school increased. In addition, the anxiety levels of fathers about sending their daughters to school decreased after the study. The results also showed that the anxiety levels of girls about going to school decreased as well.

In this study in which the effects of awareness raising seminars on the tendency of the girls who dropped out or don't go to school regularly and their parents towards going to school were studied, it was found that their tendency towards going to school changed positively. After the seminars, mothers' attitudes to this issue were more positive when compared to before. Particularly, there emerged significant positive changes in their behavioral attitudes. Significant increase was observed in girls and fathers' knowledge about especially the studies and projects of the Ministry of National Education. The least changes related to fathers' not sending their daughters to school and girls' not going to school were seen in familial, environmental, economic, and school and teacher-oriented factors.

As a result of the study, while the rate of school attendance among girls increased by 60%, 17.3% of them said their parents can make the decision on it, and

22.7% of them reported that they had no intention to go to school. Girls do not go to school because of economic problems and since their parents do not allow them to. Besides these, reaching adolescence is another reason for girls not to be sent to school by their parents. This finding is in parallel with the findings Yalın et al. they reached in 2005. Their daughters' reading and writing are found to be enough for some parents and they don't allow them to go on studying more. Boys are given a privilege of education and for girls it is considered to be more important to stay at home and help their mother than go to school. In addition, unemployment among even the educated boys discourages parents from sending their daughters to school. While girls state that they cannot go to school since there is nobody supporting them, it can be said this tendency is not just related to the father but also to the environment. It is observed that girls and parents are aware of the campaigns and projects. Fear of the school, teacher, and failure, the idea that when married their husband meets their requirements, not being able to make a good friend at school, the idea that going to school is sinful, mother or friends not going to school, the distance between the school and home, preparing the trousseau, negative communication with the teacher, the fear of being prevented from going to school are some of the reasons why girls don't or can't go to school. On the other hand, finding education of girls unnecessary, approaching marriage age, working in the field, different teachers every year and indifference of them, the idea that going to school is sinful for girls, no permission from the senior members in the family, reluctance of girls to go to school, not liking the life conditions after education, making bad friends and having interactions with boys, communication problems with teachers, enrollment deposit, coeducation in classrooms are among the reasons for the parents not to send their daughters to school.